

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ, Genç Dernekleri Müfettiş-i Umûmiliği, Sayı:1, 1 Eylül 1333 [1 Eylül 1917], Matbaa-i Amire, İstanbul, aylık.

Genç Dernekleri ve Yanlış Telakkiler

Meşrutiyet'in ilanı ile memlekette yeni bir hayat uyanmış ve senelerden beri ikamete duçar olan muhtelif kuvvetler birden canlanmıştı. Her nev hayırlı teşebbüsün iyi bir semere vermesi evvela vatanın bekasını temine vâ-beste-dir. Bu maksadın husûlü için yegane vasıta ise kuvvetli bir orduya malik ol-maktır.

Herkes teslim eder ki yaşamak için kuvvet lazımdır. Kuvvetin birinci rük-nü ise ordudur. Ordunun mükemmeliyeti milletin mükemmeliyeti demektir. Memleketini seven, onun selametini, bekasını arzu eden her ferd evvela gücü yettiği kadar vatanın müdafaasına hazırlanmalıdır. Ancak bu hazırlık nasıl olur? Hangi esaslara istinad eder? Mekteplerde ve hariçte ne şekilde olmalı-dır? Asker talimlerinin ibtidaiye mekteplerine kadar teşmili faideli midir?.. Mahzurlu mudur? Bunlar etrafı ile düşünülmedikçe bu gibi milli teşebbüslere salim bir cereyan vermek mümkün değildir.

İşte vatan yavrularını becerikli, kavî, vazifesini bilir, vatan ve millet hisle-ri ile meşbû' bir hale getirmek, onları bedenî ve ahlakî terbiye nokta-i nazarın-dan hayata hazırlamak maksadı ile Harbiye Nazırı Paşa Hazretleri'nin teşeb-

büsü ve Padişahımız Efendimiz Hazretleri'nin iradeleri ile "Genç Dernekleri" teşekkül etmiş ve bu mühim teşkilatı yapmak üzere Von Hoff Paşa Almanya'dan memleketimize celp ve davet edilmiştir. Von Hoff Paşa'nın en büyük meziyeti sanatı olan askerliğe vukufu kadar çocuk terbiyesinden anlar bir mürebbi olmasıdır. Onun Türk gençlerinde inkişafını arzu ettiği evsâf şunlardır: Fikri teşebbüs, nüfuz-i nazar, isabet-i karar, kudret, sıhhat, kuvvet ve tahammül. Bunlardan başka cehd ü irâdâtı bir ahenk ve intizam ile tevhid manasını ifade eden inzibat itiyadlarını vücuda getirmek istiyor. Şu hayırlı ve âlî maksadın husûlü için bir seneden fazladır gayet ciddi çalıştığı hade hizmetlerinden mae't-teessüf azami bir istifade temin edilememiştir. Bunun başlıca sebepleri ikidir: Biri zahirperestlik, diğeri yanlış telakkiler. Von Hoff Paşa yukarıda saydığımız evsafın ne suretle elde edilmesi mümkün olacağını gösterdi ve ne yolda çalışmak, gayret sarf etmek lazım geldiğini bize anlattı ve dedi ki: "Bu teşkilat memleketin selametini arzu eden hamiyetli muallimlerin, çocuk terbiyesinden zevk alan tahsil görmüş zatların himmeti ile vücud bulur. Böyle hayırlı işlerden maddi bir menfaat beklenmez, hasbî hizmet etmek iktiza eder ve sanki memleketimizde gösterişe, şekilperestliğe karşı olan temayülü bilmiş gibi âlâyişe kapılmayınız! Sükûn içinde çalışınız. Kocaman bayraklar açarak, türlü kıyafetlere girerek, bağıra bağıra memleketin sokaklarında gösteriş yapmayınız! Husûsiyle mektep çocuklarını aynı şekilde elbise giymeye mecbur etmeyiniz. Genç Dernekleri'nde yapılacak talimler efrâd-ı askeriyenin kışla meydanında yaptığı talimlerle bir değildir. Bizim gençlere öğretmek istediğimiz mümâreşeler istikbal-i askeriyenin bilgisini ve kıymetini arttırmak içindir. Yoksa henüz isnâna dahil olmayan çocuklara asker talimleri yaptırmak katiyen hatırımızdan geçmez." Taşraya vuku bulan seyahatlerimizde Anadolu'nun hemen her tarafında Genç Dernekleri teşkilatı yapmaya bir meyl ve arzu uyandığını şükranla gördük. Fakat mae't-teessüf yapılan talimler katiyen bizim dilediğimiz şekilde değildir. Çünkü birçok yerlerde Genç Dernekleri'ni çocuk ordusu teşkilatı gibi anlamışlar ve asker talimlerini on iki yaşındaki çocuklara kadar teşmile kalkışmışlardır. Anadolu bir taraf, mektepler tatil edilmeden evvel Taksim kışlası meydanında Salı günleri bazı Rum mekteplerinin dernek talimlerini görmeye gitmiştim. Talebe asker kıyafetinde idi. Hepsinin de başlarında kabalak vardı. Muallimleri de tıpkı bir küçük zâbit gibi giyinmişti. İçtimaî nizamları, dönüşler, tebdil-i istikametler, avcılık talimleri yapıyorlar ve adeta bir askerlik oyunu oynuyorlardı. Bilahare tahkik ettim ve öğrendim ki muallim çocuk velilerine müracaat ederek kabalak ve elbise yaptırmaya mecbur olduklarını ve Genç Dernekleri Müfettişliği böyle emr verdiğini ifade eylemiştir. Bu gösterir ki o mekteplerin muallimi hem maksadı bizim istemediğimiz gibi anlamış hem

de biraz şekilperestliğe kapılmıştır. Genç Dernekleri çocuklarımızı asker yapacak değil, hayata hazırlayacaktır. Yalnız cismen ve ahlaken iyi hazırlanmış olurlar ise ileride dahil olacakları kıtaat-ı askeriyeye fazla bir kıymet verirler. Hem ordu, hem millet onların vücudu ile iftihar eder.

Kışla meydanında ilk defa olarak içtima eden efrâd-ı cedidenin haline dikkatli bakacak olursak içlerinde ziraat, sanat ameleleri, rençberlik, sanatkarlık, şehirliler, memurlar hulasa başka başka muhitlerde, başka başka terbiye almış insanlardan müteşekkil bir kütle görürüz. Bütün bu gençlerin ruhen ve bedenen hizmet-i askeriyeye elverişli olduklarına hükm edilmiş. Fakat aralarında nesil, veraset, terbiye, tahsil, zeka, mizaç, istidad ve kabiliyet itibarı ile ne mühim farklar vardır. Demek bunları mezc etmek, heyet-i umûmiyesini ruhen ve bedenen mütecanis bir şekle koymak lazım geliyor. Demek küçük zâbitler kendilerine tevdi' edilen efrâda manevî ve cismanî bir terbiye vermekle mükelleftirler. Acaba kışlada her neferle ayrı ayrı bu kadar itina ile iştigale imkan var mıdır?.. Acaba efrâdı bu kadar mütecanis ve mükemmel bir şekle koymak kâbil midir? Hayır! Çünkü ekserisinin adaleleri sanat maişeti icabına göre fena teşekkül etmiş mizaç ve ahlakları da hayatlarının tarzına göre bir şekil almıştır. Onların bir taraftan vücudlarını istenilen biçime sokmak, diğer taraftan aksülamel-i asabî müddetlerini tadil ederek yavaş işlemeyi itiyad edenleri, atikleştirmek lüzumundan fazla süratle hareket edenleri itidale getirmek gayet zor bir iştir.

İşte bunun için gençlerin ruhî ve bedenî terbiyesine kışlaya girmeden evvel başlamak lazımdır. Çünkü henüz itiyad halini almayan manevî kusurları tasahih etmek ve kâfi derecede yoğurumla kabiliyetine malik olan adalelerini istenilen şekle koymak mümkündür. Mahiyeti iyi anlaşılan jimnastikler, sahrada yapılacak tatbikat mümareseleri ile bu maksat temin edilir. Bu gençler hem ordudaki zâbitlerin vazifesini kolaylaştırır. Hem de askerden çıktıktan sonra hayat mücadelelerinde muvaffak olabilmek için icap eden ruhî ve bedenî evsâfi iktisap etmiş olurlar. Genç Dernekleri Müfettişliği bir seneden beri konferanslar vererek, mecmualar neşr ederek, kırlarda talimler, oyunlar tertip ederek gençleri kuvvet ve zamandan tasarruf etmek suretiyle vatan müdafaasına nasıl hazırlamak lazım geldiğini öğretmeye çalışmıştır. Muhterem Von Hoff Paşa ilk konferanslarından birinde: "Vatanı müdafa edecek gençler evvela sıhhatli bir vücuda malik bulunmalı, sonra da dikkatli, intizamperver, çalışkan olmalıdır." demiştir. Paşa, arazideki tatbikat talimlerinde gayet basit birkaç tecrübe yaptı. Bunlardan hafızaya taalluk eden ikisi pek ziyade dikkate şayan idi. On beş kadar genci bir sıra üzere dizdi ve ileriye doğru bakıp muayyen bir hudud dahilinde gördükleri şeyleri bellemelerini söyledi. İki dakika

sonra çocukları yüz geri döndürdü ve birer birer sormaya başladı. Solda ne vardı? Bir ev! Kaç katlı idi? Kaç penceresi vardı?...! Rengi nasıl idi?...! Kapısı kapalı mı idi?...! daha ne gördünüz? İleri de koyunlarını otlatan bir çoban. Sürünün hepsi koyun mu? Keçiler de var mı?... Paşa'nın sorduğu suallerin birçoğu cevapsız kalmıştı. O zaman Paşa gibi mümareselerle gözün terbiye edileceğini ve hafızanın her şeyi kolayca zabt edip sorulan suali müteakip iade edileceğini anlattı ve dedi ki ekseri kimseler oturduğu evin bile şeklini layıkıyla bilemezler. Hatta pek çokları evine giderken mahallesinde her gün önünden geçtiği bir dükkanın kapalı veya açık olduğunun farkında değildir. Müteakiben yirmişer adım ara ile çocukları dizdi ve kendisine en yakın bulunanın kulağına "Maltepe'de bir ev yanmış" dedi. Bu ifade yekdiğerinin kulağına söylenmek üzere yirminciye vasıl olmuştu. O zaman yirminci çocuğu yanına çağırdı ve arkadaşının kendisine ne söylediğini sordu. O da "Maltepe yanmış!" dedi. Hep gülüştük. Tekrar yirmi çocuğu yirmişer otuzar adım mesafe ile fakat her birini bir duvarın veya ağacın üstüne çıkarmak suretiyle dizdi. Birinin kulağına "Oyunda bir çocuğun bacağı kırıldı. Doktora söyleyiniz gelsin." dedi. O koşarak bu haberi duvarın üstüne çıkmış olan arkadaşının kulağına söyledi. O da derhal duvardan atladı, biraz ileride ağaca çıkmış olan arkadaşına isâl etti. Yirminci çocuğu yanına çağırıp sorduğu zaman "Oyunda doktorun bacağı kırıldı" şeklinde tahrif olunduğunu gördük.

Böyle birkaç tecrübeden sonra Paşa gördünüz ya dedi bunlar hep gözün, hafızanın terbiye noksanından ileri gelir ve şehir çocuklarında bu kadar kusur vukua gelirse köylülerde bu hata iki üç misli büyük olur. İşte böyle muhtelif mümareseler sayesinde çocukların ve gençlerin dimağlarındaki merakiz-i asabiyeyi terbiye etmek ehem ve elzemdir. Bunun için müracaat edeceğimiz vasıtalar jimnastikler, oyunlar ve açık havada yapılacak tatbikat talimleridir.

Von Hoff Paşa'nın yaptığı bir küçük tecrübe ile anlaşıldı ki çocuklarımız kendilerine bir emir tebliğ veya bir iş tevdi' edildiği zaman onu aynı derecede sürat ve mükemmeliyetle ifaya muktedir olamıyorlar. Çünkü onların aza-i hissiyelerinden göz veya kulağa bir tenbih vuku bulduğu zaman hareket-i iradiye terbiye noksanından aynı suretle hasıl olmuyor. İşte tenbihât vukuu ile hareket-i iradiyenin vukuu anına kadar geçen müddet (aksülamel-i asabî) herkesin istidadına ve tarz-ı hayatına göre tenevvu' ediyor. Memur da, amele de, rençber de, şehirli de hep başka, başka oluyor.

Köylülerde aksülamel-i asabî müddeti çok batîdir. Anadolu'da geçen sene bi'l-fiil bir tecrübe yaptım. Yirmi köylü gencini birer birer yanına çağırdım ve çabuk gel! diye bağırdığım halde içlerinden ancak beşi bütün şiddeti ile koşup geldi. Yedisi biraz adımlarını sıklaştırabildi.

Mütebakisi varıyon! dediği halde koşmak değil hızlı bile yürümedi ve sallana sallana geldi. Görülüyor ki köylüde hususîyle rençberde aksülamel-i asabî büyük bir betâ'etle vukua geliyor. Fî'l-hakika onun her günkü tarz-ı meşgalesi, sapan süren, yük arabası çeken mandanın arkasında aheste gidişi veya sakin sahralarda sessizce otlayan koyunları takip edişi faaliyet-i cismaniyesine olduğu gibi hislerine de bir atalet vermiştir. Halbuki herhangi bir sanat ameli mesela bir duvarcı, marangoz veya demirci bedenlen bir rençbere nispetle daha ufak ve daha çelimsizdir. Fakat daha seriü'l-intikal ve daha faaldir.

Bu aksülamel müddetinin kısa olmasının yani emrin bir anda hareketi husûle getirmesinin askerlikte de pek büyük ehemmiyeti vardır. Muharebede dikkat ve hafızanın faaliyeti bazen bir kıta-i askeriyenin hayat ve mematına tesir icra eder. Harbin müthiş dakikalarında kuvâ-yi bedeniye ve ruhiyesine hakim olamayan ve muhakemesinde bî-karar bulunan efrâdı ateşe sevk edebilecek, bir ağaç kovuğuna, bir toprak yığını arkasına gizlenmiş olan neferi düşman ateşi altında ileriye sıçratacak bu emr ile hareket-i iradiyenin gayr-i şuurî bir surette ittihad-ı tamîdir.

Von Hoff Paşa Genç Dernekleri'nde itaatın ve inzibatın mükemmeliyetini ve gençlerin pek küçük yaşta intizama ve vazifeperverliğe alıştırılmasını tavsiye ediyor. Ve bunun gayr-i meş'ûr, körü körüne bir itaat-i mutlaka suretinde telakki edilmemesine çok ehemmiyet veriyor.

Gençler emre itaati bir mecburiyet-i tabiiye gibi telakki etmeyip itaatın lüzumunu takdir ederek onu tav'en kabul etmelidir diyor. Fî'l-hakika birlikte çalışan, cemiyetle iş gören insanlar arasında inzibat ve emre inkıyâd huzuruydu. Büyük fabrikalarda destgâhlarda bu inzibata pek ziyade riayet ederler. Çünkü herkes bilir ki onsuz ne intizam ne de vazifeye takayyüd ve ihtimam mümkün olmaz. İçtimaî hayatın yeni teşkilatında bu takayyüdler mübrem birer lüzumdur.

Genç Dernekleri'nde ve bilahare ordudaki mesai istihsarâttan ibarettir. Asıl iş türlü tehlikeler melhuz olan hayatta ve harp meydanlarında başlar ki orada bir koca kitlenin mukadderâtı bazı kimselerin zeka ve faaliyetine tabi olduğu gibi, harbin neticesi de elbirliği ve ittihad ile vukua gelen cehd ve ikdama ve hususîyle her ferdin bir feragat-ı nefsiye ile cemiyet için çalışmasına vâ-bestedir.

Cehd ve gayretin bu ahenk ve ittihadı mekteplerde ve mektep haricinde teşekkül eden Genç Dernekleri'nde itiyad halini alan dikkat, intizam ve idare ile hasıl olur.

İtaat bir tenezzül değildir. Hiç kimsenin izzet-i nefsinden ve vakar-ı şahsiyesinden bir şeyi eksiltmez. İtaat az kuvvet sarfi ile çok faide istihsal edebil-

mek için bütün kuvvetlerin tevhid ve insicamına bâdî olur. Her ferd faaliyetini ve irade-i zatiyesini kendisinden daha faal, daha muktedir olan bir mâ-fevkin emrine tabi kılarsa ahenk-i inzibat teessüs eder. Askerlikte olduğu gibi mekteplerde de, sivil hayatında, sanayide de salahiyet muhtelif rütbelere tevzi' edilerek en küçük bir cüz'-i tam kumandanına vasil olur.

Her vatan yavrusu bilmelidir ki itaati amir olan kanundur. Kanun da padişahımızın ve millet vekillerinin arzusunu ifade eder.

İşte muhterem Von Hoff Paşa Türk neslini daima kavî, becerikli, dikkatli, intizamperver, vazifeşinas, çalışkan vatanına ve milletine merbut, haysiyetli görmek için bizimle el ele vermiştir. Bu kadar hayır-hâh bir zatın bilgisinden tecrübesinden istifade etmek ve eski Türkler gibi sükun ve mahviyet içinde çalışarak âlâyışten tevakkî etmek muallimlerin, mürebbiyelerin, rehberlerin uhdesinde terettüb eden vicdanî bir vazifedir.

Mekatib-i Umûmiye Genç Dernekleri Müfettişi
Selim Sırrı

[Çevrimyazı: Çiğdem Önal Emiroğlu]